

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Средняя общеобразовательная школа» с Аянгаты Барун-Хемчикского кожууна Республики Тыва

«Согласована»

Заместителем директора по УВР

Ооржак Е.С.

«31» 08 2024г

«Утверждена»

Директором МБОУ СОШ

с. Аянгаты

Шокар О.Б.

«1» 08 2024г

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по родному (тувинскому) языку

(наименование учебного предмета, курса, дисциплины)

5

(класс)

Уровень образования: основное общее образование

Количество часов в год: 102, в неделю- 3

Уровень: базовый

Учитель: Монгуш Долаана Андреевна

Программа составлена на основе Федерального Закона от 29.12.2012 № 273 ФЗ «Об образовании в РФ», требований к результатам освоения Федеральной образовательной программы основного общего образования, ОФКС-тин негелдеринге дууштур ортумак нити ооредилге черлеринге 5-11 класстарга тыва дылын чижек программалары.

Учебник: Е.М.Куулар, Т.Б.Оюн, Ч.А.Сарыглар, Ч.М.Тюлюш «Тыва дыл. 5 класс».

Кызыл, 2022.

2024-2025

(учебный год)

Эртемни өөрениринге планнаттыг туннелдер:

Личностуг:

- Төрээн дылывыс харылзажырынын база мээ -медереливистин шынарын коргузеринин кол чепсээ;
- Төрээн дыл национал культуравыстын кол болуушкуну;
- Сагыш-сеткилди, бодалдарны илередиринге дылдын бай-байлаан, уран-чечен аргаларын чоптуг ажыглап билири;
- Төрээн дылын улаштыр оорениринге сонуургалын оттурары;
- Аас болгаш бижимел чугаага дылдыё уран-чечен аргаларын чедимчелиг ажыглап билири.
- Төрээн дылын сайзырадырынга. ону кадагалап арттырарынга оореникчинин бот киржилгези;
- Аас чугаага дылдын уран-чечен аргаларын эстетиктиг талазынче угландыралы.

Метапредметтиг:

А) Регулятивтиг:

- өөренип турар эртемнин тема, болук аайы-биле кол сорулгаларын, утказын угаап билири;
- башкынын удуртулгазы-биле бердинген даалгаларны кууседип ооренири;
- бот хыналданы, удур-дедир хыналданы болгаш орфографтыг, пунктуациалыг частырыгларны тып билирин боттандырал.
- өөренген темазынга алган билиглерин туннеп болгаш унелеп билирин боттандыралы;
- аас болгаш бижимел чугааны дылдын негелдери-биле чогуур уезинде практика кырынга оскертип болгаш ажыглап билири.

Б) Билдиг:

- өөредилге даалгаларын кууседип турар уеде херек ужурлуг медээлерни немелде номнар, статьялар болгаш энциклопедиялардан тып билири;
- бодунун назы-харынга дууштур янзы-буру словарьларга, справочниктерге даянып билири;
- дылдын негелдерин кууседирде янзы-буру схемаларны, модельдерни, символ- демдектерни ажыглап билири;
- белен таблицаларны, схемаларны, созуглелдерни немээри;
- алган билиглерин план болгаш таблица дузазы-биле системажыдып, болуктеп, туннеп билири;
- состе орфограммаларны янзы-буру аргалар-биле хынап билири;
- номчаан созуглелдеринин кол утказын ылгап ундурери;
- бодунун чугаазын тода болгаш билдингир кылдыр дыннакчыга дамчыдып билири;
- библиотека болгаш Интернет дузазы-биле херек билиглерни тып, ажыглап билири;
- аас болгаш бижимел чугааны шын болгаш медерелдии-биле тургузуп билири;
- болуушкуннарны логиктиг (бодамчалыг) сайгарылгага даянып дамчыдып билири;
- алган медээлерни сайгарып, критикалап билири.

Коммуникативтиг

- аас болгаш бижимел чугааны, диалог болгаш монологту ылгаар;
 - аас-биле диалогту тургузар: айтырыг-харыы тургузары, бир кижини (улусту) чугааже хаара тудар, кандыг-бир темага бодалын солчур;
 - монологту тургузар: тоожуушкун, чурумал, угаап боданыышкын;
 - аңгы-аңгы байдалдарда (албан ёзулуг азы хостуг: эш-өөрү, чоок улузу-биле) харылзажылга үезинде чугаа нормаларын сагыыр;

Предметтиг:

- сөстөрнү фонетика, тургузуг, морфология талазы-биле ийи чугула кижигүннүг домактарны синтаксис талазы-биле сайгарып билир;
- грамматиктиг утказын, тускай болгаш дузалал чугаа кезектерин ылгап билир;
- чүве аттарының, демдек аттарының, сан аттарының утказын, морфологтуг демдектерин, синтаксистиг ролун тодарадып билир;
- укталган чүве аттарын, демдек, сан аттарын тургузуп, чугаага ажыглап билир;
- сөстөрдө 1-5 класстарга өөрөнгөн шын бижилге дүрүмнери таваржып турар черлерни тып, тайылбырлап шыдаар;
- сөс эгезинге т-д, б-п, сөс иштинге дагыннаан ажык эвес үннерни ийи үжүк-биле бижиир;
- хуу чүве аттарының шын бижилгезин билир;
- домактарда өөрөнгөн дүрүмнерни тыпкаш, тайылбырлар билир; (адалгалыг домактар, чангыс аймак кижигүннерлиг домактар, түңнекчи сөстөрлиг чангыс аймак кижигүннүг домактар, нарын домактарда *ынчалза-даа, а, харын, ынчангаи* деп эвилелдер);
- дорт чугаага бижик демдектерин шын салып билир.

Тыва дыл башкыларының кол ажыл угланыышкыны:

1. Өөреникчилерни медреселдиги-биле шын номчуур, бижиир болгаш чугаалаарына өөредир;
2. Оларга төрөөн дыл болгаш чогаал талазы-биле эге билиглерни бээри;
3. Өөреникчилерни ном-биле ажылдаарына чаңчыктырар болгаш оларның дылга сонургалын, номчулгаже болгаш билиглерже чүткүлдүүн хайныктырары;
4. Өөреникчилерниң мораль болгаш эстетика талазы-биле кижизидери;
5. Өөрөнгөн чүүлдерин сайгарып, бөлүктөп, деңнеп, түңнеп, оларның иштинден кол болгаш чугула чүүлдерни тып, тайылбырлап билиринге чаңчыктырары.

Материал-техниктиг болгаш информация-техниктиг хандырылгазы

Уругларның шингээдикчи болгаш чогаадыкчы чоруун сайзырадырын шиитпирлээри-биле янзы-бүрү дидактиктиг, информациялыг материалдарны (энциклрпедиялар, словарьлар, Интернет-ресурстар) дээш өске-даа материалдарны ажыглаарын сүмелээр.

5-ки класстын тыва дыл кичээлинин календарь-тематиктиг планы.

Неделяда 3 шак

№	Темазы:	Онаалга	Эрттирер хүнү	
			План-биле	Факт
1	Төрээн дыл- чоннун эртинеzi	Чогаадыг «Дылдын ужур-дузазы»	06.09.	
2	1-4 класстарга өөрөнгөн чүүлдеринге катаптаашкын . Үн болгаш үжүк.	Фонетиктиг сайгарылга: ыт, челээш	06.09.	
3	Чугаа кезектери. Чүве адынын арынга, санга, падежтерге өскерлири.	Падежтерге өскертир: чурт, лагерь, балы.	07.09.	
4	Демдек адынын бөлүктери.	Демдек аттары-биле домактар чогаадыр: кадыг, тарлан-шокар	13.09.	
5	Арыннын ат оруннары.	Домактар чогаадыр: мээн, сенээ.	13.09.	
6	Кылыг сөзүнүң үелери.	Үелерге өскертир: дүш, кел, чору.	14.09.	
7	Сөс каттыжыышкыны.	СК тургузар, домак чогаадыр.	20.09.	
8	Домак. Сөзүглел.	Мергежилге 4	20.09.	
9	Диктант	Мергежилге 6	21.09.	
10	Чугаа чорудулгазы. Чугаа культуразы. Диалог.	Эжи-биле диалог тургузар.	27.09.	
11	Монолог.	Чогаадыг «Лагерье дыштанганым»	27.09.	
12	Угаап боданыышкынныг чогаадыг «Арыг-силигни сагыры чугула бе?»	Чогаадыгны доозар	28.09.	
13	Фонетика дугайында билиг. Ажык үннернин бөлүктээшкени.	Мергежилге 110	11.10.	
14	Ажык үннернин аяннажылгазы (сингармонизм).	Мергежилге 111	11.10.	
15	Ажык эвес үннернин бөлүктээшкени.	Мергежилге 130	12.10.	
16	Күштүг, кошкак болгаш аяар ажык эвес үннер.	Мергежилге 133	18.10.	
17	Сөс иштинге ажык эвес үннернин өскерлири	Мергежилге 151	18.10.	
18	Слог. Тыва дылда ударение	Мергежилге 166	19.10.	
19	Орфоэпия дугайында билиг	Мергежилге 170	25.10.	

20	Фонетиктиг сайгарылганын чуруму	Фон сайгарылга: дээр, кыштаг	25.10.	
21	Фонетикага өөрөнгөн чүүлдерин катаптаары.	Фонсайгарылга: бичии, хаттыг	26.10.	
22	«Фонетика» деп темага хыналда ажыл	Фонсайгарылга: тавак, дээлдиген	08.11.	
23	Графика. Алфавит дугайында билиг.	Алфавитти шээжилээр	08.11.	
24	Тыва алфавит.	Таблицаны долдурар.	09.11.	
25	Орфография. Сөске ажык эвес үннернин үжүктөрүн шын бижири.	Мергежилге 138	15.11.	
26	Й үннүг үүктөрлиг сөстөрүн шын бижири.	Мергежилге 125	15.11.	
27	Кадыг (Ъ) болгаш чымчак (Ь) демдектерни сөске ажыглаары.	Мергежилге 158	16.11.	
28	ЧСК. Кыска хемчээлдиг өөредиглиг эдертиг «Адыг ооларының эжингени» (ЭЧ, ар.12)	Катаптаар	22.11.	
29	Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылгасы. Морфемика- дыл эртемнин кезээ. Кожумактарнын вариантылыг болуру.	Дүжүрүп бижиир диктант, арын 71	22.11.	
30	Сөстүн дазылы.	Мергежилге 174	23.11	
31	Сөстүн чогаадылга кожумактары.	Мергежилге 178	29.11.	
32	Төрөл сөстөр.	Мергежилге 177	29.11.	
33	Дөс дугайында билиг.	Мергежилге 184	30.11.	
34	Хевир тургузар кожумактар.	Домактар чогаадыр: хензигбей, кежээпей.	06.12.	
35	Өскертилге кожумактары.	Мергежилге 186	06.12	
36	Сөс чогаадылгасы - дыл эртемнин кезээ. Морфологтуг (кожумактыг) арга.	Мергежилге 196	07.12	
37	Синтаксистиг арга	Мергежилге 208	13.12	
38	Хураангайлаан сөстөр.	Домактар чогаадыр: ТывКУ, ТР	13.12	
39	Сөстүн морфемниг сайгарылгасы.	Морфемниг сайгарылга	14.12	
40	Сөс чогаадылгасынга катаптаашкын.	Мергежилге 211	20.12	
41	Хыналда ажыл «Сөс тургузуу болгаш сөс чогаадылгасы».	Мергежилге 212	20.12	
42	Хыналда диктант «Аскан анай» (ДЧ,ар.16)	Катаптаар	21.12	
43	Лексика. Сөс, ооң уткалары. Лексиктиг утка болгаш билиг.	Мергежилге 11	27.12	
42	Тыва дылдын тайылбырлыг словары. Орус дылдыг тайылбырлыг словарлары.	Мергежилге 20	27.12.	

43	Тыва дылдын лексиказынын кол темалыг бөлүктери.	Мергежилге 42	28.12	
44	Чангыс болгаш хой уткалыг состер.	Мергежилге 23	10.01.	
45	Сөстүң дорт, доора болгаш көжүргөн уткалары.	Мергежилге 30	10.01.	
46	Омонимнер	Мергежилге 38	11.01.	
47	Синонимнер	Мергежилге 50	17.01.	
48	Антонимнер	Мергежилге 62	17.01.	
49	Табу болгаш эвфемизмнер	Мергежилге 72	18.01.	
50	Лексиктиг сайгарылга.	Лексиктиг сайгарылга: саргы, инек.	24.01.	
51	Фразеологизмнер азы быжыг сөс каттыжыышкыннары.	Мергежилге 76	24.01.	
52	Фразеологизмнерни сайгарарынын чуруму.	Фразеологтук сайгарылга: чер дырбаар.	25.01.	
53	Хыналда ажыл «Лексика болгаш фразеология».	Лексиктиг сайгарылга: терек, койгун	31.01.	
54	Морфология- грамматиканын бир кезээ. Тыва дылда чугаа кезектеринин бөлүктээшкени.	Таблицаны долдурар.	31.01.	
55	Чүве адынын нити утказы, грамматиктиг демдектери болгаш синтаксистиг хүлээлгелери.	Мергежилге 219 (чаа номдан)	01.02.	
56	Чүве адынын чогаадылгазы	Мергежилге 221	07.02.	
57	Чүве аттарынын бичеледир, чассыдар хевирлери.	Мергежилге 229	07.02.	
58	Чүве аттарынын саны	Дыннадыг «Вера Байлак – тыва эки турачы»	08.02.	
59	Чүве адынын хамаарылга хевири, ооң кожумактарын шын бижири.	Мергежилге 237	14.02.	
60	Үлегерлеп алган чүве аттарынын хамаарылга кожумактарын шын бижири.	Дүрүмнерни катаптаар.	14.02.	
61	Чүве адынын падежтери. Адаарынын падежи.	Падежтерге өскертир: терек, далай	15.02.	
62	Хамаарыштыларынын падежи. Чүве аттарынын домакка тодарадылга болуру.	Домактарны сайгарар	21.02.	
63	Бээринин падежи. Чүве аттарынын домакка немелде, байдал болуру.	Мергежилге 258	21.02.	
64	Онаарынын падежи. Чүве аттарынын домакка немелде болуру	Дүжүрүп бижиир диктант «Ус». Арын 172	22.02.	
65	Турарынын падежи. Чүве аттарынын домакка немелде, байдал болуру.	Мергежилге 267	28.02.	
66	Үнеринин падежи. Чүве аттарынын домакка немелде, байдал болуру.	Чурук-биле ажыл. Арын 177	28.02.	

67	Углаарынын падежи. Чүве аттарынын домакка немелде, байдал болуру.	Домактарны сайгарар	01.03.	
68	Орус дылдан үлегерлээн сөстөрнин падеж, сан кожомактарын шын бижири.	Чурук-биле ажил. Арын 183	07.03.	
69	Чүве адынын морфологтуг сайгарылгазы. Чүве адынга катаптаашкын.	СМС-чагаа дугайында тайылбыр бижиир	07.03.	
70	Хыналда ажил «Чүве ады».	Морф сайгарылга: клуб, тараа	08.03.	
71	Демдек ады. Ооң утказы болгаш синтаксистиг хүлээлгелери.	Чогаадыг-тоожуушкун «Суурмунун чаагайжыдылгазы» (M294)	14.03.	
72	Демдек аттарынын темалыг бөлүктери.	Мергежилге 299	14.03.	
73	Демдек адынын чогаадылгазы. Морфологтуг арга.	Мергежилге 303	15.03.	
74	Демдек адынын чогаадылгазы. Синтаксистиг арга.	Дефистеп бижиир 10 демдек аттары	21.03.	
75	Демдек адынын бөлүктери. Шынарынын демдек аттары.	Мергежилге 311	21.03.	
76	Шынарынын демдек ады, ооң чадалары. Өйүндө чада. Кошкадыр чада.	Чадаларга өскертир: узун, калбак, шиш, борбак	22.03.	
77	Шынарынын демдек ады. Күштелдирер чада.	Чадаларга өскертир: оожум, кызыл, көк, кара	04.04.	
78	Хамаарылганын демдек ады.	Мергежилге 320	04.04.	
79	Демдек адынын морфологтуг сайгарылгазы. Демдек адынга катаптаашкын.	Морф сайгарылга: часкы, соок.	05.04.	
80	«Демдек ады» деп темага зачет	Домактар чогаадыр	11.04.	
81	Чугаа чорудулгазы. Чугаа культуразы. Чурук-биле ажил «Тоолдарда ады кирген ыдыктыг Сүт-Хөл»	Чогаадыгны доозар	11.04.	
82	Сан ады. Сан адынын утказы.	Тыва хемчээлдерни бижиир	12.04.	
83	Сан адынын тургузуу.	Таблицаны долдурар	18.04.	
84	Сан адынын бөлүктери.	Домактар чогаадыр: 2/3; 4,7	18.04.	
85	Сан адынын синтаксистиг хүлээлгеzi.	Сайгарылга-тайылбырлыг диктант «Кызылдын школазы» арын 220	19.04.	
86	Сан адынын нарын сөстөр болгаш быжыг сөс каттыжышкыннары тургузарынга киржилгеzi.	Мергежилге 348	25.04.	
87	Сан адын чугаага ажыглаары.	Чурук-биле ажил, арын 223	25.04.	

88	Араб болгаш рим чурагайлар-биле айыткан сан аттарын шын бижири	Мергежилге 354	26.04.	
89	Тыва дылда хемчег илередир чамдык сөстөрнин ажыглалы.	Дыннадыг «Тыва хемчеглер»	02.05.	
90	Сан адынын морфологтуг сайгарылгазы.	Морфсайгарылга: дөрт-беш, алдалаан	02.05.	
91	Сан адынга катаптаашкын.	Морфсайгарылга: чүс бир, сески	03.05.	
92	ЧСК.Чогаадыг-тоожуушкун «Саннарның амыдыралга ажык-дузазы»	Морфсайгарылга: алды-алды, тоску	09.05.	
93	5 класстын чыл дургузунда өөрөнгөн чүүлдеринге катаптаашкын. Диалог. Монолог.	Көрүп бижиир диктант, арын 233	09.05.	
94	Фонетика. Орфоэпия.	Фонсайгарылга: берге, чаа.	10.05.	
95	Сөс тургузуу.	Мергежилге 366	16.05.	
96	Лексикология.	Лексиктиг сайгарылга: алдын, кулун.	17.05.	
97	Фразеология.	Фразеологизмни чуруур: иштинде диштиг	23.05.	
98	Морфология. Чүве ады.	Тайылбырлыг эдертиг, арын 241	23.05.	
99	Демдек ады.	Морфсайгарылга: чааш, дүрген	24.05.	
100	Сан ады.	Морфсайгарылга: чеди-сес, чээрби дөрт.	30.05.	
101	Хыналда диктант «Тывыш» (ДЧ, ар. 70)	Домактарны сайгарар.		
102	Чыл дургузунда өөрөнгенин катаптаар	Ооренген чуулдерин катаптаар.		

Литература данзызы:

1. А.К.Ойдан-оол,С.К.Тадар-оол « Эдертиглер чыындызы» 5-9 класстарга. – Кызыл, 1992 ч
2. А.К.Ойдан-оол, Ш.Ч. Сат, Н.Д. Сувандии «Тыва дыл болгаш харылзаалыг чугаа сайзырадылгазы» 5 -11 класстар. – Кызыл, 2008ч.

3. А.К. Ойдан-оол, М.Ч. Ооржак, С.Т-С. Ооржак «Диктантылар чыындызы». – Кызыл, 2003 ч
4. К.Б. Доржу, Н.Д. Сувандии, А.Б. Хертек, Б.Ч. Ооржак, Ч.А. Сарыглар, М.В. Бавуу-Сюрюн «Тыва дыл» 5 класс. – Кызыл, 2014ч.
5. К.Б. Март-оол, Д.А. Кимова, А.А. Алдын-оол «Методиктиг сүмелер». – Кызыл,1992ч

